

1802-ben a békésszentandrás reformátusok egy kérvényt írtak földesuruknak, Rudnyánszky Józsefnek. Ebben röviden leírták a falu betelepítésének történetét: a református és a katolikus lakosok megérkezését. Visszaemlékezésük szerint Szentandrászt kálvinisták telepítették újra, a katolikusok csak a 18. század közepén telepedtek be, amikor a falunak új földesura lett a Rudnyánszky család személyében. Ekkor a reformátusoktól a templomot elvették, de a Rudnyánszky család kiadott egy kötelezvényt, amelyben garantálták, hogy a szentandrás reformátusokat nem fogják tovább zaklatni. A gyülekezet szerint ez a jogbiztosító irat 1802-ben is a tulajdonukban volt. Ehhez a levélhez viszont ezt nem mellékeltek, de 1804-ben egy másik kérvényükhöz igen (lásd 00046-os rekord). A türelmi rendelet kihirdetése után a Rudnyánszky család megígérte a békésszentandrás reformátusok számára, hogy támogatni fogja új templomuk felépítését, de ezt az ígéretüket 1802-ig nem teljesítették, ezért most ismét szeretnék a család segítségét kérni.

[p. 1.]

Méltóságos és Tekéntetes Consiliarius Úr, Nagy Kegyességű Drága Urunk!

Alázatosan engedelmet kérünk nagyságodtól, hogy csekéj levelünkkel bátorkodunk alkalmatlankodni, de mind a szükség, mind az igaz ok kényszerítenek bennünket. Legyen ezenn alázatos kérésünkben nagyságod kegyes pártfogónk és patrónusunk! Olyan kedves dolgot fog nagyságod cselekedni irántunk, mellynek Isten lészen a bőséges megjutalmazója.

Amelly alázatos kérésünk röviden ez: az elmúlt száznak elején, a mi református eleink ezenn SzentAndrást megülték, amikor ez merő pusztta volt. Ebben a pusztában volt egy pusztatemplom, amelynek tsak a négy fala állott fel. Az akkori méltóságos földesuraságnak, báró Száraz György urunknak engedelméből, a mi református eleink azonn pusztatemplom falait zszindely alá vették, és székeket csináltattanak belé. Eljövén azután közzénk lakni sok esztendővel catholicus lakostársaink, mikor méltóságos báró Rudnyánszky József úr önnagyságára, mint földesúrra ment által ezenn szentandrás helység. 1746-ba[n] ezen templomunkat catholicus lakótársainknak általvette és általadta, mint ezen levél in copia bizonyította. A mi református eleink szegények aszerint az idő szerint, amikor ez esett, kéntelenek voltak földesuruknak ebben is engedelmeskedni. Mi ezen r[e]f[ormá]ta ekklezsiának dolgát bíztuk vala a méltóságos famíliának akkori fiscalisára, Petrovits Tamás úrra [az] 1782. esztendőben és azután is, hogy a méltóságos, öreg úrnál dolgozza ki ezt. Biztatott is bennünket. Azután való időben – úgymint [az] 1786. esztendőben –, a méltóságos, öreg földesasszonyunk ezen régi templomunknak falára új templomot építettett, toronnyal együtt, amellybe járnak mostan isteni tiszteletre catholicus [p. 2.] lakostársaink. A sok biztatás közben meghal[t] méltóságos, öreg földesurunk, meghal[t] Petrovits Tamás fiscalis úr is, meghal[t] a méltóságos nagyasszonyunk is, s azon templomunk dolga abbamarad[t]. Mostan jó istenünk kegyelmes segedelme által azon vagyunk, hogy mostan reánk jövő Szent Mihály napkor új templomunk fundamentumát letegyük, minekutánna sárból és nádból öszverakatott templomunkat, majd a szél is elhordja fejünk fölül. A haranglábunk is tsak alig ál. Hogy állandóbb szent épületeket építsünk a kegyelmes Istennek szent tiszteleteire, méltóztassék nagyságod a méltóságos famíliá előtt nekünk kegyes földesuraink önnagyságuk előtt azt kidolgozni, hogy mindazon régi templomunknak költségét megkaphassuk, mind pedig kegyes földesuraink önnagyságuk egyéb segedellemmel is méltóztassanak lenni. Mert, ha ez valami nagy momentumú dolog nem lett volna, a méltóságos öreg úr illyen refexióba nem tette volna, mint kegyes levelébe megígérte azt a mi református eleinknek, amelly levele önnagyságának még most is kezünknel vagyon.

Ezt a kegyes gratiát méltóztassék nagyságod erántunk megmutatni, Istenre tekintvén. Így köteleztetünk mi le arra, hogy nagyságod drága életéért Isten előtt esedezni meg ne szűnyünk, mellyel magunkat s szegény ekklézsiánkat nagyságod kegyes gratiájában ajánlván vagyunk nagyságodnak.

Sz[ent]Andráson, 29. aug[usztus] 1802.

Alázatos szegény szolgálói, az egész ref[ormá]tus község és gyülekezet